

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Saloranta, A. (2019) Korkeakoulusta valmistuneiden työelämään siirtymisen tukeminen Laurea-ammattikorkeakoulussa. Hannu Kotila ja Liisa Vanhanen-Nuutinen (toim.) Työn ja oppimisen liitto. Toteemi-hankkeen uusia innovaatioita. Haaga-Helion julkaisut 8. Grano: Helsinki, 117-121.

URL: http://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/Tutkimus-jakehittaminen/julkaisut/hh_toteemi_web.pdf?userLang=fi

KORKEAKOULUSTA VALMISTUNEIDEN TYÖELÄMÄÄN SIIRTYMISEN TUKEMINEN LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Arto Saloranta, Laurea-ammattikorkeakoulu

Urasuunnittelu on esiintynyt opetussuunnitelmissa ammattikorkeakoulun alkuajoista lähtien niihin sisäänrakennettuna ammatillisena kasvuna. Ammatillinen kasvu on kuitenkin tarkoittanut vain tutkinnon substanssiopintoihin liittyvien asioiden vaatavuuden lisääntymistä opintojen edetessä. Kyse on ollut enemmänkin määrittelemättömästä oletuksesta, että ammatillista kasvua tapahtuisi osaaminen lisääntyessä, ei niinkään tavoitteellisesta urasuunnittelusta.

Laurean pedagoginen oppimismalli Learning by Developing (LbD) – kehittämispohjainen oppiminen muutti tilannetta parempaan suuntaan, kun opiskeluun tuli mukaan vahva työelämäkumppanien kanssa tehtävä yhteistyö. Kehittämispohjainen oppiminen yhdisti ammatillisen kasvun ja tutkimuksellisuuteen perustuvan oppimisen. Näin osaaminen liitettiin työelämän tarpeisiin ja opiskelijan oli omia valintoja pohtiessaan helpompi arvioida niitä suhteessa työelämään. Varsinaisesta urasuunnittelusta ei vielä kukaan voi puhua, koska tämä arvioiminen jäi vielä sattumanvaraiseksi ja opiskelijan omasta aloitteellisuudesta riippuvaksi.

Vuonna 2014 Laureassa otettiin käyttöön kaikille pakollisena opintona urasuunnitteluun liittyvä opintokokonaisuus (5 op), jossa koko opintojen ajan pyrittiin

tehtävien ja ohjauksen avulla kiinnittämään opiskelijan huomio oman ammatillisen identiteetin kehittämiseen. Opintokokonaisuuden sisältöihin kuului omien tavoitteiden määrittelyä ja arvioimista vuosittain, ajankäyttöön ja hyvinvointiin liittyvää pohdintaa, työnhakutaitoihin perehtymistä sekä työelämän vaatimuksien ja osaamisen arvioimista. Ohjauksesta vastaava opettajatuutori tapasi ohjattavat opiskelijansa aikaisempaa säännöllisemmin, ja näissä tapaamisissa tuli selkeäksi tehtäväksi myös uraohjaus. Keskusteluiden punaiseksi langaksi tuli opiskelijan tulevaisuus opintojen jälkeisessä työelämässä ja tämän tavoitteen kannalta olennaisten valintojen tekeminen opintojen aikana.

Vaikka uusi opintokokonaisuus määriteltiin opetussuunnitelmaan, toteutuksen alkuvaiheessa opettajatuutorien valmiudet uraohjaukseen vaihtelivat ja uraohjauksen merkitys yleensäkin vaihteli eri tutkinnoissa. Tästä on aiheutunut koulutusaloittain erilaisia haasteita, joita pyritään ratkomaan vuonna 2018 aloitetulla opintokokonaisuuden kehittämistyöllä.

Vuonna 2018 valmistuneet opiskelijat antoivat urasuunnittelusta ja -ohjauksesta selvästi parempaa palautetta kuin aikaisemmin valmistuneet. Tätä palautetta antaneet opiskelijat olivat pääsääntöisesti aloittaneet

opintonsa syksyllä 2014 tai keväällä 2015. Voidaan siis ainakin jossain määrin arvioida, että vuonna 2014 tehdyillä toimenpiteillä on ollut myönteistä vaikutusta. Palaute antoi vahvan perusteen jatkaa samalla periaatteella, mutta tunnistettuja ongelmia korjaten. Laurean opiskelijoiden työllistyminen on aina ollut varsin hyvää, mutta pelkkä hyvä työllistyminen ei riitä, vaan opiskelijat selvästi kaipaavat omaan tulevaisuuteensa liittyvää pohdintaa opintojen aikana.

Miten korkeakouluopiskelijat kokevat urasuunnitteluun ja työllistymiseen liittyvät asiat?

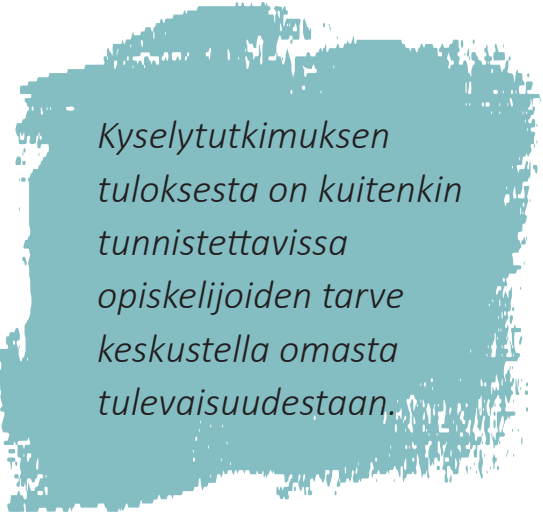
Toteutimme keväällä 2018 Toteemi-hankkeen Laurean osatoteutuksessa laajan kyselyn, johon vastasi noin tuhat Laurean, Haaga-Helian ja Metropolian opiskelijaa. Pyrimme selvittämään muun muassa sitä, miten opiskelijat kokevat urasuunnitteluun ja työllistymiseen liittyvät teemat. Urasuunnitteluun liittyvillä kysymyksillä pyrimme selvittämään opiskelijan käsityksiä valmiuksistaan etsiä ja jäsentää tietoa, asettaa itselleen tavoitteita ja pohtia niiden saavuttamiseen vaadittavia asioita ja ratkaisuja.

Noin 45 % vastanneista koki saaneensa oppilaitokseltaan vähän tai ei ollenkaan tietoa eri mahdollisuuksista jatko-opintoihin tai työnhakun. Voidaanko tulosta arvioida niin, että opintojen jälkeiseen aikaan liittyvä keskustelu ei toteudu automaattisena osana ohjausta? Vai onko enemmänkin kyse siitä, että muut teemat, kuten valmistumiseen liittyvät opinnot, ovat osalle opiskelijoista olennaisempia ohjaustapaamisissa?

Kyselyn tuloksesta on kuitenkin tunnistettavissa opiskelijoiden tarve keskustella omasta tulevaisuudes-

taan. Tämän keskustelun merkitys näkyy myös siinä, että kyselyn mukaan jopa kolmasosa opiskelijoista ei tee opintojen aikana minkäänlaista suunnitelmaa valintojensa tueksi vaan valintoja tehdään yksittäisinä ratkaisuina jokaisessa valintatilanteessa. Joillakin koulutusaloilla miltei puolet opiskelijoista ei suunnittele opintojaan pitkäjänteisesti.

Tulos osoittaa, että urasuunnittelu tai tulevaisuuden suunnittelu ilman systemaattista uraohjausta tai keskustelua tavoitteista voi johtaa sattumanvaraiseen opintojen suorittamiseen, josta voi seurata sekä opintojen viivästyminen tai valmistumisvaiheessa havaittava, työmarkkinoille liian ohut tai sopimaton osaaminen. Tätä tulevaisuuden epävarmuutta osoittaa myös se, että noin 30 % opiskelijoista ei opintojensa aikana vielä tiedä, millaiseen työpaikkaan on opintojen jälkeen hakeutumassa.

Kyselytutkimuksen tuloksesta on kuitenkin tunnistettavissa opiskelijoiden tarve keskustella omasta tulevaisuudestaan.

Urasuunnittelun yksi keskeinen osaaminen on kyky itsearviointiin.

Työelämään siirtymisessä tärkeitä ovat opiskelijan työllistyvyyteen liittyvät ominaisuudet. Työllistyvyydellä tarkoitamme

- kykyä arvioida omaa tulevaisuutta suhteessa ympäristöön
- kykyä arvioida omia mahdollisuuksia suhteessa tavoitteisiin
- elämässä tarvittavien tekijöiden tunnistamista ja
- luottamusta omaan kykyihin.

Omaa työllistymistään arvioidessaan opiskelijat ovat varsin luottavaisia: noin 90 prosenttia vastaajista uskoo varmasti tai jokseenkin varmasti työllistyvänsä nopeasti valmistumisen jälkeen. Tekniikan opiskelijoiden usko omaan työllistymiseensä on tosin huomattavasti heikompi kuin muilla, mikä saattaa selittyä kyselyajan kohdan arvioilla teollisten alojen työllisyystilanteesta.

Vastanneista 20–30 prosenttia arvioi valmiutensa tuoda osaamisiaan esille työnhakutilanteissa erittäin tai jokseenkin heikoksi. Tulos on mielenkiintoinen, koska omia vahvuuksiaan arvioidessaan vastaajista lähes 95 % sanoo tuntevansa ne hyvin tai erittäin hyvin. Kun 30–40 % vastaajista kokee itsetuntonsa olevan erittäin tai jokseenkin huono, voidaan päätellä, että opiskelija toisaalta tunnistaa kyselyn perusteella omat vahvuutensa ja heikkoutensa mutta ei arvioi osaamisensa olevan sitä mitä työelämässä vaaditaan.

Alumnien ajatuksia saamastaan tuesta

Kesäkuussa 2018 kysimme Laureasta valmistuneilta alumneilta, miten he olivat kokeneet opintojensa aikana urasuunnitteluun tai työelämään siirtymistä tukenneet toimintatavat. Vastaajia oli 30, ja siksi tuloksiin on suhtauduttava vain suuntaa antavina. Vertaamalla niitä aikaisemmin tehtyyn pääkyselyyn voidaan kuitenkin nostaa esiin joitakin huomioita. Alumnit vastasivat, etteivät he olleet saaneet juuri tukea urasuunnittelutaitojen kehittymiseen. Asian merkityksellisyyttä heille piti erittäin suurena noin 30 % niistäkin, joiden mielestä tuki puuttui. Huomionarvoista on, että puolet vastanneista totesi tuen puuttuneen mutta ei katsonut sen olleen itselleen mitenkään tärkeää työllistymisen näkökulmasta. Toisaalta Laurean opiskelijoiden hyvä työllistyminen tarkoittaa usein sitä, että valmistuva opiskelija on jo tutkintoaan vastaavassa työpaikassa, eikä kysymyksen muotoilu tässä kohtaakaan oikeaa kuvaa.

Urasuunnittelun yksi keskeinen osaaminen on kyky itsearviointiin, ja sitä alumnit arvioivat myönteisesti. Itsearviointin kehittymisellä oli heille merkitystä, ja sen kehittymistä tuettiin hyvin. Tulos on kuitenkin vaikeasti tulkittavissa, koska vajaa puolet alumneista olisi kaivannut lisää tukea itsearviointiin. Työelämään siirtyneet pitävät itsearviointiin liittyvää osaamista tärkeämpänä kuin opinnoissa olevat.

Kun valmistuneilta kysyttiin, miten työelämään siirtymistä voitaisiin sujuvoittaa, saatiin seuraavia kommentteja:

- Kannustettaisiin enemmän työntekoon jo opintojen aikana, enemmän (lyhyempiä) harjoittelujaksoja, opintojen tuominen mahdollisimman lähelle käytännön työelämän tarpeita.
- Painottaa enemmän konkretiaa opinnoissa ”työelämäpainotteisuuden” ja ”innovoimisen” sijaan. Välillä tuntui että edellä mainittuihin asioihin tuhlattiin valtava määrä resursseja sen sijaan, että oltaisiin opiskeltu jotain järkevää.

Tässä kommentissa huomio kiinnittyy siihen, ettei vastaajan mielestä työelämäpainotteisuus ole ”konkretiaa”. Työelämän kanssa tehtävä yhteistyö nousee kuitenkin usein asiaksi, jota voisi olla enemmän:

- Koulun pitäisi tehdä enemmän yhteistyötä työelämän kanssa, erityisesti rahoitusallalla.
- Keskityttäisiin oikeasti asioihin, jotka ovat oleellisia työelämän vaatimusten kanssa.

Mainintoja saa myös uraopintokokonaisuudessa käyttöön otettu tapa parantaa opiskelijoiden valmiuksia työnhakuvaiheessa:

- Opettaa työnhakua, cv:n tekemistä, kertoa työhaastatteluista jne. Mitään tällaista opetusta ei ollut.

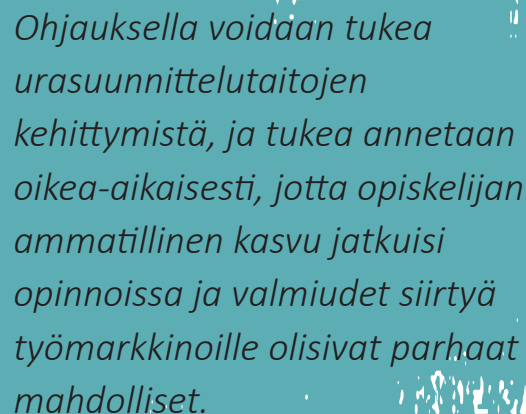
Uraopintokokonaisuuden kehittämisen motivaatioksi kannattaa vielä todeta, että alumnit toivoivat myös

- välittämistä ja kyselemistä valmistumassa oleville ja juuri valmistuneille suunnitelmista
- läpi opintojen tukemista urasuunnittelussa
- uraopintoja, enemmän tietoa työllistymismahdollisuuksista ja siitä, mihin panostaa opinnoissa.

Toteemihankkeen vertaisarvioinnin tulokset

Syksyllä 2018 Toteemi-hankkeessa toteutetun vertaisarvioinnin perusteella voidaan todeta, että uraohjaukskäytännöissä on edelleen parantamisen varaa, koska opettajien näkemyksen mukaan ne eivät ole riittävän systemaattisia ja kohtelevat siksi opiskelijoita eriarvoisesti. Työelämään liittyviä ilmiöitä käsitellään kuitenkin luontevimmin juuri näissä opinnoissa.

Laurean uraohjaukskäytäntöjä on parannettu lisäämällä henkilöstön ja opiskelijoiden tueksi ura- ja rekrytointipalvelujen asiantuntija. Näin pyritään kehittämään uraohjauspalvelua ja antamaan opiskelijoille suoraa tukea työnhakuun liittyen. Opettajatuutorin vastuuta uraohjauksessa on vahvistettu, mutta edelleen opiskelijoiden käsityksen mukaan heiltä vaaditaan paljon aktiivisuutta, jotta he saisivat urasuunnitteluun liittyvää tukea. Tuen puute korostuu, jos opiskelija ei löydä itselleen harjoittelupaikkaa ja odottaa saavansa oppilaitokselta

Ohjauksella voidaan tukea urasuunnittelutaitojen kehittymistä, ja tukea annetaan oikea-aikaisesti, jotta opiskelijan ammatillinen kasvu jatkuisi opinnoissa ja valmiudet siirtyä työmarkkinoille olisivat parhaat mahdolliset.

tukea paikan löytymiseksi. Vaikka harjoittelupaikan etsiminen on opiskelijan vastuulla, keskustelu opettajatuutorin tai jonkun toisen ohjauksen toimijan kanssa auttaa sen etsinnässä. Työllistymistä tuetaan myös oppilaitoksen järjestämällä vuosittaisella ura- ja rekrytaupatunalla, jossa työelämän edustajien ja opiskelijoiden kohtaaminen on mahdollista.

Vertaisarvioinnissa vahvistui myös alumnien toivomus asiantuntijoiden vierailuista opintojaksoilla. Opintojaksojen opettajat yleensä kutsuvat omista verkostoistaan asiantuntijoita opintojaksoilleen, mutta tämä toiminta ei välttämättä näyttäyty osana uraohjausta. Asiantuntijoiden vierailuista ovat tietoisia vain kyseisen opintojakson opiskelijat, eikä hyöty siten kohtaa kaikkia opiskelijoita, mitä opiskelijat pitävät harmillisena.

Mitä urasuunnittelun hyväksi on tehty ja ollaan tekemässä?

Laurean opiskelijoiden työllistymisen haasteena on enemmänkin laadullinen kuin määrällinen työllistyminen. Tämä haaste tulee uuden rahoituslain vaikutuksesta olemaan entistä merkittävämpi. Pelkkä tutkinnon suorittaminen ei riitä, vaan opiskelijoita on opintojen aikana tuettava eri tavoin huolehtimaan siitä, että heidän valmiutensa työmarkkinoille siirtymisessä ovat kunnossa.

Vuoden 2018 aikana Laureassa uusittiin ohjaussuunnitelma, jossa yhtenä keskeisenä teemana on opiskelijoiden systemaattinen ja jatkuva prosessi arvioida omia tulevaisuuden tavoitteitaan ja niihin tarvittavan osaamisen hankkimista. Ohjauksella tuetaan koko opintojen

ajan jatkuvana systemaattisena toimintana opiskelijan valmiuksia arvioida omia vahvuuksiaan ja kapasiteettiaan suhteessa työelämän tarpeisiin. Opiskelijalla on oltava mahdollisuus rakentaa itselleen sellainen ammatillinen profiili, jolle on tarvetta työelämässä.

Laurean opettajatuutorien koulutuksessa jokaiselle ohjaustyötä tekeväälle opettajalle annetaan valmiuksia tunnistaa opiskelijan haasteet. Näin ohjauksella voidaan tukea urasuunnittelutaitojen kehittymistä ja tukea annetaan oikea-aikaisesti, jotta opiskelijan ammatillinen kasvu jatkuisi opinnoissa ja valmiudet siirtyä työmarkkinoille olisivat parhaat mahdolliset. Tätä tunnistamista auttaa Toteemi-hankkeessa kehitetty palvelutarpeen arvioinnin kriteeristö. Sen avulla ohjaustilanteissa voidaan paremmin tunnistaa urasuunnitteluun liittyvät kysymykset. Opiskelijan vahva käsitys omasta tulevaisuudesta ja mahdollisuuksista työmarkkinoilla vaikuttaa positiivisesti koko hänen opiskeluprosessiinsa ja opintojen onnistumiseen. Tämä taas omalta osaltaan tukee valmistuvan asiantuntijan sitoutumista työelämään.

Lähteet

- Avop 2018. Valmistuneiden palautekysely.
- Kasurinen, H. Laurean ohjaussuunnitelma 2018.
- Piirainen, A. (toim.) 2008. Ohjaus Learning by Developing-toimintamallissa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja A-67. Vantaa.
- Toteemihanke. Opiskelijakysely 2018 ja alumnikysely 2018.
- Toteemihanke. Vertaisarviointi 2018.